

Қазақстан республикасының білім және ғылым министрлігі
С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті

**Тақырып: «Галицкое» ЖШС-дағы
симментал және қазақтың ақбас тұқым
төлдерінің өсіп-өнуі мен жетілуінің
салыстырмалы сипаттамасы.**

Орындаған: МШӨӨТ – 401 тобының студенті

Каримов Мурат

Ғылыми жетекші: PhD докторы каум. профессор Сейтеуов Т. К.

Дипломдық жұмысымның мақсаты – «Галицкое» ЖШС-де симментал мен қазақтың ақбас тұқымды төлдерінің өсіп-өнуі мен жетілуін зерттеу.

Мақсатқа жету үшін келесі міндеттер қойылды:

1. Зерттелетін төлдердің салмақтық өсімін анықтау;
2. Төлдердің ет өнімділігін анықтау;
3. Симментал мен қазақтың ақбас тұқымдарының төлдерін өсіруге экономикалық баға беру.

1-кесте – Симментал тұқымының класстық құрылымы

Мал топтары	Барлық бонитировкаланған бас	Кешенді класс		
		элита-рекорд	элита	I класс
Барлық ірі қара мал	1829	236	769	824
Өндіруші бұқалар	8	8	-	-
Сиырлар	770	35	350	385
Табынды құрастырушы бұқашықтар	-	-	-	-
18 айдан асқан құнажындар мен қашарлар	309	80	120	109
12 айдан 18 айға дейінгі тайыншалар	351	51	135	165
6 айдан 12 айға дейінгі құнажындар	209	30	79	100
6 айдан 12 айға дейінгі бұқашықтар	182	32	85	65

2-кесте – Қазақтың ақбас тұқымының класстық құрылымы

Мал топтары	Барлық бонитиров каланған бас	Соның ішінде				
		тұқымдық бас		мал басының класстары		
		таза қанды	будан	элита-рекорд	элита	1 класс
Барлығы	1205	1205		518	458	229
Өндіруші бұқалар	27	27	-	27	-	-
Табынды құрастырушы бұқашықтар	22	22	-	22	-	-
Сиырлар	450	450	-	201	220	29
18 айдан асқан құнажындар мен қашарлар	137	137	-	80	26	31
12 айдан 18 айға дейінгі құнажындар	159	159	-	57	74	28
6 айдан 12 айға дейінгі бұқашықтар	206	206	-	78	58	70
6 айдан 12 айға дейінгі тайыншалар	204	204	-	53	80	71

3-кесте – Жас малдардың жасына қарай тірі салмағының өзгеруі, кг ($M \pm m$)

Жасы, айы	Симментал тұқымы, 10 бас		Қазақтың ақбас тұқымы, 10 бас	
	бұқашықтар	тайыншалар	бұқашықтар	тайыншалар
туғандағы	$25,1 \pm 1,0$	$24,3 \pm 1,5$	$25,6 \pm 1,2$	$24,7 \pm 1,8$
3	$92,0 \pm 2,8$	$93,1 \pm 3,5$	$119,3 \pm 4,8$	$101,6 \pm 4,3$
6	$142,6 \pm 4,7$	$140,6 \pm 4,1$	$176,0 \pm 4,3$	$165,0 \pm 4,8$
9	$189,5 \pm 4,1$	$183,8 \pm 5,0$	$243,6 \pm 10,0$	$211,2 \pm 5,0$
12	$239,7 \pm 5,6$	$236,0 \pm 5,5$	$326,0 \pm 17,9$	$292,4 \pm 4,7$
15	$303,8 \pm 7,0$	$296,2 \pm 6,7$	$407,7 \pm 18,0$	$349,5 \pm 7,2$

4-кесте – Тәжірибедегі жас малдардың өсу кезеңдеріндегі тірі салмағының абсолюттік өсімі, кг

Жасы, айы	Симментал тұқымы, 10 бас		Қазақтың ақбас тұқымы, 10 бас	
	бұқашықтар	тайыншалар	бұқашықтар	тайыншалар
туғанынан– 3	66,9 ± 2,2	68,8 ± 2,5	93,7 ± 4,6	76,9 ± 2,7
3–6	50,6 ± 2,2	47,5 ± 2,5	56,7 ± 3,5	63,4 ± 1,3
6–9	46,9 ± 1,1	43,2 ± 1,3	67,6 ± 6,2	46,2 ± 1,5
9–12	50,2 ± 1,9	52,2 ± 1,6	82,4 ± 8,5	81,2 ± 2,7
12–15	64,1 ± 2,9	60,2 ± 2,4	81,7 ± 3,5	57,1 ± 4,0
туғанынан– 15	278,7 ± 6,4	271,9 ± 5,8	382,1 ± 17,5	324,8 ± 5,9

5-кесте – Тәжірибедегі жас төлдерді өсіру кезеңдеріндегі тірі салмағының тәуліктік орташа артуы, г

Жасы, айы	Симментал тұқымы, 10 бас		Қазақтың ақбас тұқымы, 10 бас	
	бұқашықта р	тайыншалар	бұқашықтар	тайыншала р
туғанынан– 3	727 ± 23,5	748 ± 26,7	1018 ± 49,5	836 ± 28,9
3–6	550 ± 23,7	516 ± 27,0	616 ± 38,0	689 ± 14,6
6–9	510 ± 11,5	470 ± 14,5	735 ± 66,9	502 ± 16,8
9–12	564 ± 21,3	587 ± 17,8	926 ± 95,0	912 ± 30,0
12–15	697 ± 31,2	654 ± 25,8	888 ± 38,6	621 ± 43,1
туғанынан– 15	610 ± 14,0	595 ± 12,6	836 ± 38,3	711 ± 12,8

6-кесте– 15 айлық бұқашықтардың бақылау сойысының көрсеткіштері

Көрсеткіш	Симментал тұқымы (n=3)	Қазақтың ақбас тұқымы (n=3)
Өсіру соңындағы тірі салмағы, кг	303,33±6,33	407,70±56,8
Сояр алдындағы тірі салмағы, кг	286,00±5,29	405,50±67,3
Ұша салмағы, кг	142,00±2,65	212,60±17,3
Ішкі май салмағы, кг	3,03±0,17	4,28±0,14
Сойыс салмағы, кг	145,03±2,80	216,88±21,3
Ұша шығымы, %	49,65	52,47
Сойыс шығымы, %	50,71	53,53

7-кесте–Тәжірибедегі жас малдарды әр түрлі технологиялармен өсірудің экономикалық тиімділігі (1 малға шаққанда)

Көрсеткіш	Симментал тұқымы		Қазақтың ақбас тұқымы	
	бұқашықтар	тайыншалар	бұқашықтар	тайыншалар
15 айындағы тілі салмағы, кг	303,8	296,2	407,7	349,5
Тірі салмақтың абсолютті өсімі, кг	278,7	271,9	382,1	324,8
Тірі салмақтың 1 кг өсуіне жұмсалған азықтық бірлік	9,6	9,8	6,8	8,0
1 бастың сату құны, теңге. (1 кг тірі салмақ үшін 800 теңге)	243040	236960	326160	279600
1 басқа кететін шығын, теңге	51310	51310	49355	49355
Пайда, теңге	191730	185650	276805	230245
Табыстылығы, %	78,8	78,3	84,8	82,3

Шаруашылыққа ұсыныс

Шаруашылықтың жоғары сапалы ет өнімділігін ұлғайту және экономикалық жағынан көбірек пайда табу мақсатында қазақтың ақбас тұқымының төлдерін өсіріп, бордақылаған жөн.

Назарларыңызға рахмет !